
УДК 343.123.1

О. В. ІВАНЦОВА,

*здобувач кафедри кримінально-правових дисциплін
факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ,
спеціаліст-юрисконсульт 1 категорії відділу правової роботи
Державної фінансової інспекції в Харківській області*

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ЗЛОЧИНІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ ЦУКРОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Розглянуто питання взаємодії правоохоронних органів України з органами державного фінансового контролю у протидії злочинності в галузі цукрового виробництва. Висвітлено роль Державної фінансової інспекції України у протидії злочинності у сфері економічної безпеки держави.

Ключові слова: *взаємодія, правоохоронні органи, органи державного фінансового контролю, ревізія.*

Ivantsova, O.V. (2015), "Organization of interaction between investigators and the state financial control agencies in detecting crimes on the enterprises within the industry of sugar production" ["Orhanizatsiia | vzaiemodii slidchych z orhanamy derzhavnoho finansovoho kontroliu pry vyjavlenni zlochyniv na | pidpriemstvakh haluzi tsukrovoho vyrobnytstva"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 83–88.

Постановка проблеми. Україна належить до традиційно цукрових держав світу, а цукрова промисловість є однією зі стратегічно важливих галузей харчової промисловості нашої держави. Вона поєднує в собі виробників елітного та фабричного насіння, цукрового буряку, насінневі заводи, цукрові заводи й сервісні підприємства галузі. Однак за останні роки в умовах кризи та економічних перетворень суттєво збільшилася кількість корисливих злочинів у галузі цукрової промисловості. В більшості ці злочини мають латентний характер, а отже, першочерговим завданням правоохоронних органів є виявлення наявних кримінальних процесів у галузі цукрового виробництва та розробка ефективних методів їх викриття і розслідування з використанням наукових досягнень технічних та природничих наук.

Задля більшої ефективності протидії вчиненню кримінальних правопорушень на допомогу правоохоронним органам приходять інші органи державної влади, що мають контролюючі функції, чії працівники мають глибокі знання специфіки тієї чи іншої галузі економіки та можуть надати допомогу у виявленні та розслідуванні економічних злочинів.

Основним завданням взаємодії правоохоронних органів з іншими контролюючими органами України є попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб. Тому взаємодія є об'єктивною необхідністю існування системи правоохоронних органів. Вона створює необхідну передумову для своєчасного виявлення і розслідування економічних злочинів, зокрема на підприємствах галузі цукрового виробництва України.

Необхідність взаємодії знайшла своє відображення в законодавчих актах України, серед яких: Кримінальний процесуальний кодекс України, закони України «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, а також нормативно-правові акти правоохоронних органів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. На монографічному рівні проблему взаємодії правоохоронних органів, що здійснюють боротьбу зі злочинністю, досліджували українські науковці О. М. Бандурка, В. А. Журавель, В. О. Коновалова, Г. А. Матусовський, А. Д. Марушев, В. Д. Пчолкін,

М. В. Салтевський, В. Ю. Шепітько та ін. Вони розглядають взаємодію як вищий ступінь консолідації сил і засобів правоохоронних органів, наділених законом відповідними повноваженнями. Науковці вважають, що взаємодія у процесі розкриття і розслідування злочинів являє собою узгоджену діяльність різноманітних ланок однієї або кількох організованих систем, спрямовану на досягнення спільної мети з найменшими витратами сил, засобів і часу [1, с. 517; 2, с. 279; 3, с. 226; 4, с. 662; 5, с. 187; 6, с. 442].

Зокрема, Р. Л. Степанюк і Д. Д. Заяць пропонують розглядати її в широкому, вузькому та комбінованому сенсах [7, с. 460]. У широкому сенсі взаємодія розглядається стосовно сумісної діяльності всіх органів і посадових осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. У вузькому розумінні взаємодії одним із її суб'єктів завжди виступає слідчий, а сама вона розглядається як форма організації розслідування. Комбінований підхід полягає в намаганні різнобічного розуміння взаємодії.

На думку М. В. Салтевського, у криміналістичному аспекті взаємодію можна інтерпретувати як: а) погоджену діяльність двох і більше суб'єктів, що вирішують ту саму проблему різними методами та засобами правоохоронних органів, суб'єкти яких здійснюють розкриття та розслідування злочинів; б) організаційно-тактичний прийом одержання нового знання, одержати яке окремо кожному суб'єкту взаємодії не завжди вдається; в) організаційно-розпорядчу діяльність, основу на взаємній довірі сторін, об'єднаних єдиним завданням розкриття та розслідування злочинів і боротьби зі злочинністю [6, с. 441–442].

Слід погодитися з точкою зору В. О. Коновалової та В. Ю. Шепітька, що взаємодія в діяльності з розкриття і розслідування злочинів повинна носити конкретний характер, ґрунтуватися на законі і правильному сполученні форм і методів роботи та здійснюватися на засадах: процесуальної самостійності слідчих і органів дізнання, невторчання в їх процесуальну діяльність; дотримання вимог законності; самостійності працівників оперативно-розшукових підрозділів, слідчих і спеціалістів у виборі засобів для здійснення узгоджених заходів; поділу компетенції між учасниками взаємодії; нерозголошення учасниками взаємодії даних процесуальної, оперативно-розшукової та іншої діяльності; узгодженості планування і виконання дій учасниками взаємодії, наявності обміну інформацією та ін. [8, с. 186].

Мета цієї публікації полягає у проведенні аналізу законодавчих актів, що регулюють

діяльність органів державного фінансового контролю та встановлюють порядок їх взаємодії з правоохоронними органами, а також у наданні пропозицій і рекомендацій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. За чинним Кримінальним процесуальним кодексом України центральне місце в організації розслідування злочинів посідає слідчий, який здійснює процесуальні й координуючі функції взаємодії. Слідчому надано право у справах, що знаходяться в його провадженні, витребувати й отримувати від органів державного фінансового контролю висновки ревізій [9]. Взаємодія між слідчим та спеціалістами виникає задовго до відкриття кримінального провадження, під час проведення перевірочних та оперативно-розшукових заходів, здійснюється із залученням працівників різноманітних контролюючих органів [4, с. 662–665].

Однією з форм виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів на підприємствах з виробництва цукру, є взаємодія працівників правоохоронних органів з органами Державної фінансової інспекції України (далі – ДФІ), яка є одним із найважливіших контролюючих органів у державі. Стаття 2 закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» (далі – Закон № 2939) розкриває головні завдання органу державного фінансового контролю [10].

Основним завданням органу державного фінансового контролю є проведення планових та позапланових ревізій на об'єктах, що підконтрольні ДФІ. До таких об'єктів належать: підприємства, установи, організації – центральні та місцеві органи виконавчої влади (крім Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Служби безпеки України), інші бюджетні установи й організації, казенні підприємства незалежно від джерел фінансування, а також підприємства та організації, їх об'єднання незалежно від форми власності, організаційно-правових форм, відомчої належності та підпорядкованості, що отримують кошти з бюджетів усіх рівнів чи державних цільових фондів, інші державні кошти (в тому числі з державних валютних фондів) та/або кошти, що залишаються у розпорядженні суб'єктів господарювання у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів.

Більша частина державних цукрових заводів останнім часом була приватизована та перетворена з державних підприємств у товариства з обмеженою відповідальністю, приватні та публічні акціонерні товариства. Отже, ДФІ

може самостійно планувати ревізії та перевіряти лише ті цукрові заводи, що й досі отримують кошти з державного бюджету. Однак з кожним днем таких підприємств залишається все менше.

В контексті особливостей виявлення злочинів у галузі цукрового виробництва необхідно зробити акцент на таких етапах контрольно-ревізійного процесу, як підготовка, проведення і документування результатів ревізії.

На етапі підготовки державними фінансовими інспекторами аналізується нормативна база з питань діяльності підприємств цукрового виробництва. Вивчаються та аналізуються матеріали контрольних заходів, проведених у попередніх періодах. Отримується та аналізується інформація щодо ймовірних правопорушень на цукровому виробництві від правоохоронних органів, громадян, юридичних осіб чи засобів масової інформації. Складається програма та робочий план ревізії, визначається склад ревізійної групи, направляється об'єктові контролю повідомлення про проведення планової ревізії, а також інформується правоохоронний орган про початок проведення ревізії.

На етапі проведення ревізії безпосередньо здійснюється перевірка діяльності підприємства. Вивчається документація первинного бухгалтерського обліку, за необхідності може вимагатись проведення інвентаризації на підприємстві. За наявності обставин та на підставі рішення суду можуть вилучатись оригінали документів, що свідчать про порушення. Відбираються письмові пояснення від працівників цукрового заводу, причетних до виявлених порушень. У рамках планових та позапланових ревізій для підтвердження повноти та правильності розрахунків за договорами цукрового заводу можуть проводитись зустрічні звірки з підприємствами, установами, організаціями. Також проводяться контрольні обміри, залучаються спеціалісти та визначається наявність та сума збитків [11].

На етапі документування результатів ревізії складаються три примірники акта ревізії, один з яких передається до правоохоронних органів.

Відповідно до законодавства усі ревізії, що проводяться ДФІ, поділяють на планові та позапланові. Згідно з п. 5 ч. 5, ч. 6, 7, 8 ст. 11 Закону № 2939 позаплановою виїзною ревізією є ревізія, яка не передбачена у планах роботи органу державного фінансового контролю і проводиться у разі надходження доручення щодо проведення ревізій у підконтрольних установах від Кабінету Міністрів України, органів прокуратури, органів Державної фіскальної служби

України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, в якому містяться факти, що свідчать про порушення підконтрольними установами законів України, перевірку додержання яких віднесено законом до компетенції органів державного фінансового контролю.

Позапланова виїзна ревізія підконтрольного об'єкта може здійснюватися лише за рішенням суду і не частіше одного разу на квартал. Позапланові виїзні ревізії суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені Законом № 2939 до підконтрольних установ, проводяться органами державного фінансового контролю за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні.

Орган або особа, що ініціює проведення позапланової виїзної ревізії, подає до суду письмове обґрунтування підстав такої ревізії та дати її початку і закінчення, документи, які відповідно до ч. 5 та 7 ст. 11 Закону № 2939 свідчать про виникнення підстав для проведення такої ревізії, а також на вимогу суду – інші відомості [10].

Взаємодія правоохоронних органів та органів державного фінансового контролю здійснюється тільки на підставі Порядку взаємодії між органами державної контрольно-ревізійної служби та органами прокуратури, внутрішніх справ і Служби безпеки України. Відповідно до п. 2.4 Порядку позапланова виїзна ревізія на об'єкті контролю за зверненням правоохоронного органу проводиться у разі надання ним:

– постанови про призначення ревізії та відповідного рішення суду, що є дозволом для органу ДФІ на проведення ревізії об'єкта контролю – непідконтрольної установи;

– постанови про призначення ревізії, винесеної після відкриття кримінального провадження проти посадових (службових) осіб об'єкта контролю – підконтрольної установи. Якщо провадження відкрито не проти цих осіб, а за певним фактом, що стосується діяльності підконтрольної установи, до постанови додається дозвіл суду на проведення ревізії;

– інформації про факти, що свідчать про порушення об'єктом контролю – підконтрольною установою законів, та рішення суду про дозвіл на проведення ревізії, який надає органам державного фінансового контролю право на проведення ревізії, в якому зазначаються підстави проведення ревізії, дата її початку та дата закінчення [12].

Позапланова виїзна ревізія об'єкта контролю за зверненням правоохоронного органу проводиться у разі надання ним клопотання слідчого

або прокурора про призначення позапланової виїзної ревізії та ухвали суду про дозвіл на її проведення (для ревізії суб'єкта господарської діяльності, не віднесеного Законом № 2939 до підконтрольних установ); постанови слідчого або прокурора про призначення позапланової виїзної ревізії, винесеної після повідомлення посадовій особі підконтрольної установи, що ревізується, про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення [11, п. 29].

Проте для повідомлення особи про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення слідчому необхідно зібрати належну доказову базу, а це досить проблематично без проведення позапланової ревізії, результати якої можуть слугувати доказами вини особи.

Законодавством передбачено, що слідчий повинен звернутися з клопотанням до слідчого судді про надання дозволу на проведення позапланової ревізії. Винятковим є тільки випадок, коли позапланова ревізія проводиться органами ДФІ на підставі постанови слідчого або прокурора про призначення позапланової виїзної ревізії, винесеної після повідомлення посадовій особі підконтрольної установи, що ревізується, про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення.

Законом України «Про прокуратуру» 2014 року внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу України. Пункт 4 ст. 40, що встановлював право слідчого призначати перевірки (ревізії), було виключено з Кодексу. В даному випадку виникла колізія в законодавстві. Адже законодавство, що регулює діяльність органів державного фінансового контролю, і досі вимагає від слідчого постанов про призначення ревізій для проведення позапланових перевірок підприємств, установ, організацій. Враховуючи зміни у кримінально-процесуальному законодавстві, такі постанови є по суті незаконними. Таким чином, існує велика прогалина, яка призводить до проблем застосування галузевого законодавства на практиці, що потребує негайного вирішення [9; 13].

Окрім цього, Порядок взаємодії передбачає взаємне інформування органів ДФІ та правоохоронних органів. Якщо ревізія проводилась за зверненням правоохоронного органу, її матеріали не пізніше 10 робочих днів після реєстрації акта ревізії, а у випадках надходження заперечень до нього – не пізніше 3 робочих днів після направлення висновків на такі заперечення передаються до правоохоронного органу. В разі виявлення порушень законодавства ревізією, проведеною не за зверненням правоохоронного органу, ревізійні матеріали, в яких

зафіксовано порушення, що передбачають кримінальну відповідальність, передаються до правоохоронного органу в повному обсязі у строки, зазначені вище.

Матеріали ревізій, які передаються до правоохоронного органу в повному обсязі, мають містити: оригінал акта ревізії з додатками, на які є посилання в ньому; заперечення об'єкта контролю до акта ревізії та висновки органу державного фінансового контролю до них; копію повідомлення правоохоронному органу про доцільність вилучення документів (якщо в ході ревізії ревізорами тимчасово вилучалися документи у зв'язку з їх підробленням або виявленими порушеннями з ознаками зловживань); опис документів, що додаються до супровідного листа.

Якщо ревізія проводилась для забезпечення кримінального провадження або за результатами розгляду матеріалів ревізії правоохоронним органом були внесені дані до Єдиного реєстру досудових розслідувань та відкрито кримінальне провадження, надання матеріалів такої ревізії будь-якому іншому правоохоронному органу здійснюється за умови надання органу ДФІ письмового дозволу прокурора або слідчого, який веде це кримінальне провадження.

Правоохоронний орган, отримавши матеріали ревізії, організовує розгляд матеріалів ревізії з наступним прийняттям відповідного рі-

шення. Якщо на підставі переданої інформації неможливо прийняти рішення, правоохоронний орган здійснює запит до органу державного фінансового контролю про надання інформації з переліком необхідних документів. У разі наявності зазначених у запиті правоохоронного органу документів Державна фінансова інспекція протягом 7 робочих днів направляє їх до правоохоронного органу, в іншому випадку повідомляє про їх відсутність. Одночасно з прийняттям рішень щодо кожного матеріалу ревізії правоохоронний орган у межах компетенції вирішує питання усунення порушень законодавства та відшкодування матеріальної шкоди (збитків) і вживає заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли їх учиненню [12].

Висновок. Враховуючи вищевикладене та у зв'язку із проведенням реформ в Україні, доцільно привести у відповідність сучасну нормативно-правову базу, що регулює взаємодію органів державного фінансового контролю з правоохоронними органами, для більш ефективного контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, ефективним використанням коштів та майна тощо, що, у свою чергу, знизить рівень злочинності у сфері економічної безпеки держави, зокрема в галузі цукрового виробництва.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : монографія / О. М. Бандурка. – Харків : Золота миля, 2012. – 620 с.
2. Криміналістика : підручник / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. – 4-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2008. – 462 с.
3. Криміналістика. Криміналістическая тактика и методика расследования преступлений : учеб. для студентов юрид. вузов и фак. / под ред. В. Ю. Шепітько. – Харьков : Одиссей, 2001. – 528 с.
4. Марушев А. Д. Принципи взаємодії слідчого з спеціалістами-економістами [Електронний ресурс] / А. Д. Марушев // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 662–665. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_112.pdf.
5. Пчолкін В. Д. Взаємодія підрозділів ДСБЕЗ з правоохоронними органами України у боротьбі зі злочинністю економічної спрямованості / В. Д. Пчолкін // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 10 черв. 2011 р. – С. 187–191.
6. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник / М. В. Салтевський. – Київ : Кондор, 2008. – 588 с.
7. Степанюк Р. Л. Взаємодія під час досудового розслідування економічних злочинів [Електронний ресурс] / Р. Л. Степанюк, Д. Д. Заяць // Форум права. – 2014. – № 1. – С. 460–465. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_81.pdf.
8. Настільна книга слідчого : [наук.-практ. вид. для слідчих і дізнавачів] / [М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін.] ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Ін Юре, 2007. – 278 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
10. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : закон України від 26.01.1993 № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
11. Порядок проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 № 550 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-п>.

12. Порядок взаємодії між органами державної контрольно-ревізійної служби та органами прокуратури, внутрішніх справ і Служби безпеки України : затв. наказом Голов. контрол.-ревіз. упр. України, МВС України, Служби безпеки України, Ген. прокуратури України від 19.10.2006 № 346/1025/685/53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1166-06>.

13. Про прокуратуру : закон України від 14.10.2014 № 1697-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

14. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

15. Положення Про Державну фінансову інспекцію України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 310 // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 144.

16. Положення про Державну фінансову інспекцію України : указ Президента України від 23.04.2011 № 499/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 31. – Ст. 1325.

17. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14.08.2012 № 700 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-organizaciyu-vzaemodiyi-organiv-dosudovogo-rozsliduvannj-doc119907.html>.

Надійшла до редколегії 17.12.2015

ИВАНЦОВА О. В. ОРГАНИЗАЦИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СЛЕДОВАТЕЛЕЙ С ОРГАНАМИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ ПРИ ВЫЯВЛЕНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ОТРАСЛИ САХАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА

Рассмотрен вопрос взаимодействия правоохранительных органов Украины с органами государственного финансового контроля в противодействии преступности в отрасли сахарного производства. Показана роль Государственной финансовой инспекции Украины в противодействии преступности в сфере экономической безопасности государства.

Ключевые слова: взаимодействие, правоохранительные органы, органы государственного финансового контроля, ревизия.

IVANTSOVA O. V. ORGANIZATION OF INTERACTION BETWEEN INVESTIGATORS AND THE STATE FINANCIAL CONTROL AGENCIES IN DETECTING CRIMES ON THE ENTERPRISES WITHIN THE INDUSTRY OF SUGAR PRODUCTION

The concept, nature and tasks of the interaction of law enforcement agencies in combating crime have been determined. Research of Ukrainian scholars on problems of interaction of law enforcement agencies engaged in the fight against crime has been analyzed. The principles which are the basis of such an interaction have been defined.

The role of the State financial inspection of Ukraine in combating crime in the field of sugar production has been presented. The current legislation regulating the activities of the state financial control agencies has been analyzed. The nature and tasks of the state financial control agency have been revealed.

The stages of control and audit process have been analyzed. The peculiarities of conducting scheduled and unscheduled audits have been highlighted. The mechanism of conducting audits at the request of a law enforcement agency by the State financial inspection of Ukraine has been revealed. The problems of using sectoral legislation in the light of amending the criminal procedural law have been defined. The features of mutual information of the state financial control agencies and law enforcement agencies by the results of audits have been revealed.

It is emphasized on the feasibility of bringing the current law that regulates the activities of the state financial control agencies in line with other legal acts. Special emphasis has been made on the importance of the State financial inspection in combating crime in the sphere of economic security of Ukraine.

Keywords: interaction, law enforcement agencies, state financial control agencies, audit.